

פחד דוד

עלון שבועי בעניני פרשת שבוע

אשדוד: רח' האדמו"ר מבעלזא 43 טל. 08-8521527 פקס. 08-6562233
ירושלים: רח' בית וגן 8 טל. 02-6433605 פקס. 02-6433570

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומושה" ישראל

בגישות מנש"ק מורינו ורבינו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

בן הצדיק המלובן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלובן רבי חיים פינטו זיע"א

עלון מס' 646

משכיל לדוד

פרשת שמות

שיחה שבועית לפרשת השבוע מאת מו"ר הגה"צ רבינו דוד חנניה פינטו שליט"א

הנצחון הרוחני של ישראל בשעבוד מצרים

"וכאשר יעֵזו אותה כן ירבה וכן יפרֵץ". (שמות א' י"ב)

כך היא דרכו של היצר הרע. כשהוא רוצה להפיל את האדם ולנתק את חוט הביטחון שמקשר אותו אל ה', הוא מתיידד עם האדם כמי שהוא מבקש את עזרתו, ואז האדם נכנע אליו. באותה שעה היצר הרע עוזב את האדם להיות רע לבדו, ואז מתחיל היצר בדרך חדשה במה שמענה אותו להחטיאו בדרכים לא טובים.

וכאשר האדם מתעורר ומבין שכל מה שבא לו זה כתוצאה ממה שעזב את הדרך הישרה, הרי מיד האדם נכנע ונשבר וחוזר בתשובה. ואז, כאשר היצר הרע לא מצליח הוא קץ בו [מלשון תשקצון]. ולכן צריכים להתחזק בתורה ולא להיגרר אחריו, כמו דאיתא בזהר הקדוש (ח"א כז. ע"י"ש) שהתורה מתוקה לישראל ומרה ליצר הרע, וכי אז באמת היצר יקוץ באדם ולא יענה ולא יכשיל אותו.

ככל שהיהודי מתעקש בתורה נגד היצר הרע, כך בסוף היצר הרע עוזב אותו, ולא עוד אלא שהיצר לא יכול לסבול את המתקנות של התורה. וזהו הרמז במה שנאמר אצל המצרים "ויקצו מפני בני ישראל". כי המצריים כמו היצר הרע; קצו בחייהם הרוחניים ובעקשותם של בני ישראל.

משום כן העניש השי"ת את המצרים, שהרי ההבטחה היתה שבני ישראל יהיו עבדים ארבע מאות שנה, והמצרים העבירו אותם כפול יום ולילה, לכן יצאו לאחר חצי הזמן, לאחר מאתיים ועשר שנים במקום ארבע מאות. ועשר השנים הנותרות הם כנגד הזמן שישנו בשנים הללו. וזה הגימטריא של 'קץ' - מאה תשעים. כמו שאנו אומרים בהגדה של פסח "שהקב"ה חישב את הקץ". דהיינו, שהוריד מאה ותשעים שנה מהחשבון של ארבע מאות ונשארו מאתיים ועשר שנים.

אבל לכאורה קשים הדברים מאוד. הן ידוע שהדרך הטובה להצליח להכניע עבדים, היא על ידי שבהתחלה מדברים יפה לעבדים, ואם הם לא שומעים אז עוברים למילים קשות. ואם גם זה לא מועיל, אז עוברים לשיטות העינויים. ואם בכל אופן לא מועיל כלום, אז קצים בו ונמאס ממנו. ואילו פה, לפי סדר הפסוקים רואים שהמצרים התנהגו בדרך הפוכה ומשונה. הא כיצד;

בתחילה היה "וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרץ", היא שיטת העינויים, ואחר כך היה "ויקצו מפני בני ישראל". ובסופו של דבר דיברו אליהם יפה, כמו שדרשו על "בפרך" בפה רך, במילים יפות. ובאמת מה הסיבה שהמצריים עבדו בצורה כזאת מוזרה והפוכה, שלא כדרך העולם.

ואפשר לתרץ בזה. בני ישראל בהיותם במצרים היו מאוד שבורים מבחינה רוחנית, כיון שהם היו בגלות וראו כיצד חיים הגויים שכופרים בה'. שכן, לאחר מיתת יוסף וכל הדור ההוא שהיה סמל האמונה בהקב"ה, החלו המצרים לזלזל יותר ויותר בהשגחה העליונה, דבר שהיה מאוד קשה לבני ישראל לראות.

ולא עוד, בני ישראל ראו כיצד המצרים מסתכלים על דברים לא טובים וחושבים על דברים שליליים, וזה היה מאוד קשה לבני ישראל. ועוד, שבני ישראל אמרו הרי יעקב היה פה ובוודאי הכניס מעט קדושה למצרים, ובכל אופן המצרים מומשיכים להתנהג בצורה רעה שכזאת. ואילו מאידך גיסא, המצרים אמרו לעצמם: מאחר שיעקב אביהם כבר מת, כיצד בני ישראל ממשיכים להתנהג כמוהו, והם לא לומדים מאיתנו כיצד לנהוג.

דבר זה היה קשה לבני ישראל מבחינה רוחנית, וכדי שלא יבאו לידי יאוש הם רצו ללמוד תורה, אבל אז המצרים עינו אותם עינוי רוחני. לכן כבר בהתחלה הם השתמשו בעינוי רוחני "וימרו את חייהם", וכשלא הצליחו להפיל אותם התחילו בעינוי גופני "בעבודה קשה בחומר ובלבנים", וכאשר גם זה לא עלה בידם - החלו לדבר אליהם בפה רך, אולי כך ישמעו בקולם.

ואמנם כדבר הזה היה גם במלחמה של יעקב ועשו. בהתחלה בא מלאך עשו להלחם ביעקב, מלחמה רוחנית, ואחר כך כשלא הצליח בא עשו בעצמו למלחמה גופנית וגם בזה נכשל עשו, כי לבסוף נישק את יעקב ונתן לו ללכת לפניו.

ועוד אפשר לתרץ בזה, שהיהודים הם אנשים חזקים ברוחם ובאמונתם, והגויים הם פילוסופים המחפשים תמיד לרדת לחקר האמת. אבל כל זמן שמנסים להגיד להם משהו, הם רק מתרחקים מן האמת, לעומת זה היהודי בחר באמונתו ויודע משעת לידתו מי ברא כל אלה.

לכן הגויים מנסים לשבור את היהודים והולכים ישר בכוח ובעינוי, אבל הדבר לא עולה בידם לשבור את בני ישראל מאמונתם. ואז מתחילים ללכת בפרך, בפה רך, וגם בזה לא מצליח להם. ולמה, כי היהודי אין דבר יותר טוב מהתורה. ולכן שום יהודי לא ישבר ולא יסור מאמונתו, על אף הקשיים שהגויים מערימים עליו ותמיד ישתדל לנצח את היצר הרע.

וסימוכין לדבר יכולים אנו למצוא אצל יעקב אבינו ע"ה. בסוף פרשת ויחי נאמר שיעקב אבינו נקבר במערת המכפלה, וכידוע מה שאמרו חז"ל (מד' שכל טוב בראשית כ"ה ל"ג) שיעקב אבינו נתן את חלקו בעולם הזה לעשו אחיו, כדי לקבל חלק במערת המכפלה.

אבל, ידוע גם מה שאמרו חז"ל (סוטה יג.) כי בעת קבורת יעקב היתה מלחמה גדולה שעשו לא הניח לקברו, ואז חוששים בן דן הרג את עשו ליד מערת המכפלה. הרי שיעקב אבינו גם במותו ניצח את היצר הרע, את קליפת עשו.

וזה מה שכתוב כאן בתחילת הפרשה; "ואלה שמות". "ואלה" מוסיף על הראשונים, כמו ו' מוסיף על ענין ראשון. כי גם השבטים וכל בני ישראל במצרים המשיכו בדרך האבות גם בענין השמות, לקרוא לבניהם בשמות שהסכימו לכך האבות הקדושים. כך גם הם נתנו את הכל בשביל התורה, בשביל להלחם ביצר הרע, כיון שכך היתה דרכם; ללכת בדרך שקבעו להם האבות הקדושים בעבודת ה' ובמלחמה נגד היצר הרע, מבלי להישר מהאמונה בהשי"ת.

»» המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל ישלח הודעה לכתובת: p@hpinto.org.il ««

פרשת שמות כ"ג טבת תשע"ג

תל אביב	ירושלים	הדלקת נרות
16:32	16:14	מוצאי שבת
17:32	17:29	רבינו תם
18:04	18:07	

הילולא דצדיקא

כג - רבי כמס בוכרים, מח"ס "רכב בחור"	כו - רבי שלום יצחק מזרחי
כד - רבי שניאור זלמן מלאדי, בעל "התניא"	כז - רבי יצחק מקראקא, מח"ס "שיח יצחק"
כה - רבי חננאל ניפי, מח"ס "לויית חן"	כח - רבי מאיר חדש, משגיח דשיבת חברון
כז - רבי יעקב הלוי, מחסידי בית אל	

»» ניתן להוריד את עלוני פרשת השבוע באתר המוסדות - www.orotpinto.co.il ««

אמרי חכמים

מתי בדקנו את הבלמים שלנו?

משעשו כן, הוכיחו שבלמיהם תקינים - יכולים הם לצאת לדרך ולקבל את התורה.

ובזכות לימוד התורה, נוכל אנו להיגאל מהגלות האחרונה. כפי שמובא בגמרא במסכת סנהדרין (צ"ט): בשם רבי לוי, שהעוסק בתורה לשמה מקרב את הגאולה. וכעין המובא בזהר חדש פרשת בראשית, שם מסופר על רבי יוסי בן חלפתא שהיה יושב לפני רבי יצחק. אמר לו: וכי שמע מר על שום מה התרחקו ימות המשיח מגלות זו? אמר לו: לא התרחקו ימות המשיח מגלות זו, אלא על ביטול תורה.

ומה נפלאים הם דברי הזהר הקדוש בפרשת ואתחנן, שהקב"ה אומר "הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה" - בלא זכות ובלא מעשים טובים. אבל רפואה אחת יש; לכו "השקו הצאן". עסקו בתורה, שתהיו מושקים ממי התורה, "ולכו רעו" למקום מנוחה למקום טוב וכיסופי נחלתכם.

וידועים הם דברי האור החיים הקדוש זיע"א, בדברו על עומק הגלות הארוכה: "ולזה נתארך הגלות, כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצוות אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה".

המשיח רוצה לבוא

סיפר מרן החפץ חיים זצ"ל, שכאשר עזב הגאון רבי יוסף דובנר זצ"ל את סלוצק והתיישב בוורשא, באו שלוחים מבריסק והביאו לו כתב רבנות משם, וביקשוהו שיואל לקבל עליו את המשרה הרמה הזו. הגאון סירב לקבל את ההתמנות באומרו שאינו רוצה יותר לשמש ברבנות. כששבו השלוחים ריקים, החליטו לשלוח פעם נוספת אנשים נכבדים ורמים מאלה, והתנו במפורש עם השלוחים, שאם גם עתה ימאן ויסרב, אזי יאמרו לו בזה הלשון: "ידע נא רבינו, כי שלושים אלף יהודים יושבים ומחכים לך".

בשעת מעשה, כאשר שמע זאת מיד ענה: אם שלושים אלף יהודים מחכים לי - עלי לנסוע לבריסק למרות רצוני. ותיכף קרא למשרתו וביקש ממנו לתת לו את האדרת ולהכינו לנסיעה לבריסק.

סיים מרן החפץ חיים ואמר: אם הגאון מבריסק, כששמע שלושים אלף יהודים מחכים לו, לבש בגדי שבת ונסע לבריסק אף נגד רצונו - ק"ו בן בנו של ק"ו, אם יראה משיח צדקנו שכל ישראל מחכים לו, שלא ישיב ריקים פניהם של כלל ישראל ויבוא, אע"פ שלא הגיע זמנו.

פעמים רבות היה החפץ חיים מדגיש: "יותר משאנו רוצים שיבוא, רוצה הוא לבוא, ברם, הוא לא יבוא אלא אם כן כל ישראל יחכו ויצפו לו".

וכאשר התכונן החפץ חיים לעלות לארץ ישראל, הוא פנה אל המוני בית ישראל בבקשה אחרונה: "בקשתי האחרונה בהיפרדי מאתכם, היא על דבר חיווק התורה והישיבות. והנני מזכיר לכם את הנבואה האחרונה של אחרון הנביאים שקודם הבטחת 'הנני שולח לכם את אליה הנביא' דרש מאתם 'זכרו תורת משה עבדי', באשר זהו יסוד ועיקר חייהם וזכותם לגאולה שלמה". ובהזדמנות אחרת אמר: "כל מי שנגע יראת ה' בלבו, ומאמין באמונה שלמה בביאת המשיח, צריכים אנו בכל עוז להכין את עצמנו לביאת משיח צדקנו כל אחד כפי יכולתו, הן במקרא, הן במשנה והן בגמרא, כדי שזוכה לגאולה שלמה אמיתית, ושנוכל לקבל פני משיח בשמחה".

"בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את הא-להים על ההר הזה."
(שמות ג. יב)

כששאל משה רבינו את הקב"ה בזכות מה יגאלו בני"מ מצרים, הודיע לו הקדוש ברוך הוא שאין בידם מצוות, והם יגאלו בזכות התורה שעתידיים הם לקבל: "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את הא-להים על ההר הזה".

והנה בנבואת יחזקאל מצינו שאמר (יחזקאל ט. ו): "ואמר לך בדמיך חיי ואמר לך בדמיך חיי". לפי שבדם פסח ודם מילה נגאלו. והשאלה היא לשם מה נצרכו שתי המצוות, אם נגאלו בזכות התורה שיקבלו.

על שאלה זו השיב הגה"צ רבי יעקב גלינסקי שליט"א, וכדרכו בקודש ביאר זאת בסיפור:

נסעתי מתל אביב לרחובות, ללמוד. ליד מושב הנהג ראיתי מדבקה, לאמור: "נהג, בדוק את הבלמים לפני צאתך לדרך. הועדה למניעת תאונות דרכים".

שאלתי את הנהג: "סלח לי, אדוני, מה כתוב כאן?"

הפטיר: "ומה, האם אינך מבין עברית?"

אמרתי: "אתה יודע, אלה מבני ברק יודעים עברית מהתורה. המילה 'בלמים' לא כתובה שם, מה זה בלמים?"

שמח הנהג להסביר: "לכל מכונית יש בלמים. אה, סליחה: מעצורים, 'ברקס'. לפעמים המעצורים נשחקים או נתקעים, ואז אי אפשר לבלום, כלומר לעצור, את המכונית. ואז היא עלולה לגרום לתאונה. להתנגש במכונית אחרת, או לדרוס חלילה עובר אורח".

"עכשיו אני מבין", אמרתי. "תגיד לי, הנפיקו כזו מדבקה גם לבני אדם. להדביק אותה נגיד, על החולצה?"

"לבני אדם?" הוא לא הבין.

"אסביר לך. גם בן אדם יוצא לדרך. דרך ארוכה, מילדות ועד שיבה. הבלמים שלו תקינים? בלמים בכדי לשלוט על רצונותיו, לבלום את תשוקותיו, לחסום את יצריו? האם יש לך מושג כמה תאונות קורות לבני אדם, משום שאין בלמיהם תקינים? שלא בדקו אותם לפני צאתם לדרך?"

"פעם ראשונה שאני שומע כאלו מילים! התאנח הנהג. תגיד, ידעת מה הם בלמים, הא? עבדת עלי?"

"אני עדיין אוזח בלעבוד על עצמי", השבתי לו. "לחזק את הבלמים".

זהו הסיפור וזה פשר שני המאמרים שהזכרנו. ולא זו בלבד שאינם סותרים, אלא אדרבה משלימים זה את זה: לעולם, בני ישראל נגאלו משום התורה שיקבלו. אבל לפני שמקבלים תורה, כדי שיוכלו לקיימה, חייבים הם לבדוק את תקינותם של הבלמים! וכיצד עשו זאת, באמצעות אותן שתי מצוות: האם יהיה בהם כוח ללכת נגד הטבע, לבלום את הפחד והחשש: למול את עצמם, ולהקריב קרבן פסח בלא חשש מהמצריים.

במה מפטירין

הפטרת השבוע: "דברי ירמיהו בן חלקיהו". (ירמיהו א. ב)

הקשר לפרשה: בהפטרה מסופר על ירמיהו שסירב בתחילה ללכת בשליחות ה' משום שאינו יודע לדבר כי הוא נער, וכמסופר על משה רבינו בפרשתנו שסירב ללכת בשליחות ה', משום שאינו איש דברים.

תולה ארץ על בלימה נצור לשונך

מחלל כבוד ה'

אסור לספר לשון הרע על ישראל בפני ישראל, וכל שכן בפני גוי. כי מלבד שהוא מחלל את כבוד ה' וכבוד עם ישראל, גם הגוי ימהר להאמין לדבר ולפרסמו וגורם בכך היזק וצער לחבירו. וכל שכן שאסור להלשין על ישראל בפני גויים, שאז דינו כאפיקורס וכופר.

מאוצרו של מורנו ורבנו הגה"צ
רבי דוד חגיגה פינטו שליט"א

מן האוצר

הבגדים שעושים את האדם

"את יעקב איש וביתו באו"
(שמות א. א.)

ראשי התיבות "איש וביתו באו" עולה כמנין בגד, ואף "באו" בגימטריא בגד. לומר לנו, כי זאת היתה מעלתו ושבחם של בני ישראל, ששמרו על גחלת ישראל סבא ונקשרו בדרכו, ולא שינו את בגדיהם כלל, ותמונת יעקב אביהם עדיין הייתה לפניהם כנר זכרון. וזה עשאו לצדיקים וישרים אשר אהבו את ה' ועסקו בתורה, על ידי השמות והבגדים שנשמרו במסורת.

וראיתי באחד מספרי הרה"ק הרבי ר' שמחה בונם מפשיסחא זיע"א שכתוב, שפעם אחת ראה הרבי מפשיסחא תלמיד חכם גדול כשהוא לבוש בגדים שאינם מתאימים לתלמיד חכם. ואמר לתלמידו: סופו של אדם זה שיצא לתרבות רעה. וכך הוה לו בעוונות. עד כאן.

וכל זאת משום, שהבגד הוא מלשון בגידה. דהיינו, לבגדי בני ישראל יש חשיבות להשפיע עליהם שפע רוחני, מכיון שאינם מתלבשים כמו אומות העולם. וכשם שאינם דומים להם במלבושם כך אינם דומים להם

במעשיהם. אבל אם ח"ו בני ישראל ילבשו בגדים כמו גויים, ממילא בקלות יהיו דומים לגויים גם במעשים. וזאת כוונת הרבי מפשיסחא זיע"א.

היציבות והעוז שהיו לבני ישראל במצרים, הם ששמרו עליהם שלא להיסחף אחר שיטת פרעה ועבדיו, אשר אי יציבותו ערערה את שיטתו, כי בהיותו בין צדיקים עשה עצמו צדיק, ובהיותו בין רשעים נהג להיפך, והיה נסחף עם עמו לפי הרוחות הנושבות. ואף באלוהיהן היו מכזבים, שכן פרעה אמר לבני עמו; אם אתם עובדים את הבהמות, אני אדם ולי נאה לעבוד וכך שיטה בהם. ואחר כך עבדו אותו. ואחר כך פרעה עצמו עבד לבהמות, בשעה שהחשיב את עצמו לאלוה. שכן המצריים חיו חיי הפקרות וחיי שטות.

אולם לא כן בני ישראל, שהיו בבחינת "שמע ישראל ה' א-להינו ה' אחד" (דברים ו, ד). והיא הדרך של ישראל סבא, להיות דבוק ביחוד ה' ובתורתו ולא להיגרר אחר משבי הרוח המאיימים ומנסים לעקור יהודי מאמונתו הזכה, בבחינת תופסים אמונת אבותיהם. ולזה ירמוז הכתוב איש וביתו באו, שלא שינו בגדיהם ולא זזו מאמונת אבותיהם והתחזקו ועשו גדרים בדרכם ושיטתם, וזה היה שבחם שלא שינו את יהדותם ובזכות זה נגאלו.

"ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה". (א. א.)

כיון שכבר נזכרו בני ישראל בפרשת ויגש ברתם מצרימה, אם כן מה מקום יש כאן למנותם שוב? ולא עוד אלא שהזכיר שם פרט כל השבעים נפש וכאן לא פרט אלא "ב שבטים"?

וכה ביאר מרן רבי יאשיהו פינטו זיע"א, בחיבורו "כסף נבחר": לזה אמר "ואלה שמות" - הוזכרו כאן אחד לאחד; ראובן שמעון לוי. לפי שלשעבר בזמן שבאו את יעקב אביהם, לא היו נחשבים בניו להיות עיקר כי היה אביהם הזקן חי והבנים טפלה לאביהם. והיה נזכר בשם יעקב עיקר הבית עם ביתו באו.

וזה שאמר "איש וביתו באו". מאז יעקב וביתו באו, והכל היו טפלה ליעקב אביהם, לא כן עכשיו אחרי מות יעקב לפי שכל אחד מהם עיקר ואינו נעשה טפל לאחריו, כי ראובן הוא עיקר בפני עצמו וכן שמעון והשאר כיוצא בהם.

"ויקם מלך חדש". (א. ח.)

לפירושו של רש"י "שנתחדשו גזרותיו", תמה רבי שמואל מסוכטשוב זצ"ל, בעל ה"שם משמואל"; הרי עד כה לא היתה עליהם שום גזירה, וממילא כל גזירה שגזרו עליהם היתה בבחינת גזירה חדשה.

וביאר על פי דברי המדרש; שכן עשו להם לישראל, כל מה שהספיק איש ישראל את מנין הלבנים ביום הראשון, שמו עליו לגזירה שיעשו כנגדן בכל יום ויום.

והנה בודאי ביום הראשון עשו ישראל את מלאכתם בהתלהבות ובחשק רב, כי הרי פרעה היה עמהם בשעת מלאכה.

וזה שאומר רש"י "שנתחדשו גזרותיו". שהגזירה היתה שכל יום תהיה העבודה כחדשה, באותה הזריזות ובאותו הספק כפי שהיה בהתחלה.

"של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא". (ג. ה.)

סכנה היא ללכת במדבר, מקום נחשים ארסיים, ברגלים יחפות, והרי העושה כן נחשב, לדברי חז"ל, כמאבד עצמו לדעת.

ברם, במקום קדוש אין הנחש מזיק, וכמו שאמרו חז"ל, כי מעולם לא הזיק נחש בירושלים, וזאת בשל קדושת המקום.

בספר "עדות ביהוסף", מטעים שזהו מה שאמר הקב"ה למשה רבינו ע"ה: "של נעליך מעל רגליך". ואין לך לחשוש מנחשים ומעקרבים, וכל כך למה? "כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא".

מן המעיין

"למה הרעת לעם הזה למה זה שלחתני". (ה. כב.)

שתי טענות טען משה רבינו, כפי שמבאר כאן רבינו עובדיה ספורנו;

תחילה טען על עצם ההרעה במצבם של בני ישראל, ועוד טען: "למה זה שלחתני". שכן גם אם היו ראויים לאותה פורענות, מפני מה ומדוע גלגלת אותה דוקא על ידי.

חיים בפרשה

ממשנתו של הקדוש רבינו חיים בן עטר זיע"א

"ועתה נלכה נא דרך שלשת ימים במדבר". (ג. יח.)

צריך לתת לב למה יצו ה' דברים שאינם מהמוסר לגנוב דעתם, בין בהליכתם בין בהשאלת חפציהם.

והאמת כי כל המעשה הוא משפט צדק, כי לצד ששעבדו בישראל צריכין להעלות שכר שכיר. וצא ולמד מתשובת איש ישראל למצרי (סנהדרין צא) כשתבעו מהם כליהם אשר שאלום, אלא למה יעשה ה' הדבר דרך ערמה כי ח"ו לא קצור קצרה ידו מפדות ישראל בעל כרחם ולהוציא ממונם ועיניהם רואות וכלות.

ונראה לומר כי נתכוין ה' בזה להטעותם כדי שירדפו אחריהם להכבד בפרעה וגו', וזולת ההשאלה גם זולת הליכתם בדרך זה על דעת לחזור לא היו המצריים רודפים אחריהם.

ובענין המעשה מצד עצמו שנטלו ממונם, אין איסור בזה להציל אדם את שלו מהאנס - וצא ולמד מיעקב שהיה מערים להציל את שלו מיד לבן הארמי, ועוד.

ומה שלפנינו הענין הוא יותר נקי ובר, כי דקדקתי בכל הדברים הנאמרים בענין, ואין בהם דבר שקר, כי לא הזכירו בלשונם החזרה כלל, וגם לשון זה לצד מעלת קדוש א-להי ישראל לא רצה לכנות הדברים אליו, אלא הם בני ישראל ידברו כזה.

מסילות ישרים

מסילות לערכים ולמידות טובות

החובה הראשונית

אל הרבי מאלכסנדר זצ"ל ניגש יהודי כפרי, וסיפר לו שהוא גר בכפר בדירה גדולה ויש לו פרנסה ב"ה. אביו הזקן גר יחד אתו בדירה, אך רק מעט יהודים גרים בכפר ומניין אין לתפילה, דבר המצער אותו בכל יום.

שאלתו היא, האם ראוי לעבור לגור לעיר הגדולה שם יש יהודים רבים ובית כנסת, מקוה טהרה ותלמוד תורה לבניו, אך שם יצטרך להסתפק בדירה קטנה ולאביו לא יהיה מקום נוח בה.

שמע הרבי את השאלה, הרהר בה במשך דקות ארוכות, אח"כ קם הרים את כפות ידיו כלפי מעלה ואמר: "אף על פי שקל יותר להיות יהודי טוב בעיר, עליך להישאר בכפר כי חובתך הראשונה והחשובה היא לדאוג לאביו".

על זה לא חשבתי.

ומעשה שהיה עם אברך מעיה"ק ירושלים, שפרנסתו היתה בדוחק. אי לכך חשב הלה להעתיק את מקום מגוריו לעיר אחרת, ששכירות הדירות שם הרבה יותר זולה, וכך יוכל לחיות יותר ברווח. אך קודם שעשה כן, החליט להיעזר ב"דעת תורה", והלך לשאול את פי ראש ישיבת "פורת יוסף" הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל.

וכך השיב לו הרב: הנה אביך מתחיל להזדקן, ודוקא עכשיו הוא יצטרך את עזרתך. אם כן היאך נזכרת זה עתה להעתיק את מקום מגוריך, ומי יטפל באביך לעת זקנותו?"

הודה האברך שעל נקודה זו הוא לא חשב. הוא חזר בו אפוא ממחשבתו, נשאר לגור בירושלים והוסיף עזרה על עזרתו להוריו.

כל היום בחישובי כיבוד אב ואם

הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל התייחד והתפרסם בדקדוקו במצוות כיבוד אב ואם, והיו תלמידיו מרבים לספר על הידוריו ודקדוקיו במצוה זו. במיוחד הרגיש זאת תלמידו הישיבה, בתקופה שבה התגוררו הוריו בביתו וראו את התנהגותו אליהם.

היה נדמה להם לבני הישיבה, כי רבי ברוך בער מסתובב כל הזמן סביב צרכיהם של הוריו. מפעם לפעם היה ניגש לראות אם צריכים למשהו. ועל כל בדל רמז שממנו הסיק כי הם נצרכים למשהו, היה מיד דואג שיקבלו ומברר אם הם שבעי רצון. הגאון רבי איזיק שר זצ"ל התבטא על תקופה זו, את שמע את אחד מגדולי הדור כשהוא תמה "אימתי מספיק רבי ברוך בער ללמוד, אם כל היום עובר עליו בחישובים של מצות

כיבוד אב ואם".

ורבי ברוך בער בעצמו, סיפר פעם (הדברים מובאים בספר "הרב הדומה למלאך") על החינוך לכיבוד אב ואם, כפי שהוא ראה בביתו של בעל ה"בית הלוי": פעם בא ה"בית הלוי" לבריסק, בזמן כהונת המהרי"ל דיסקין זצ"ל, ועמו בנו הקטן חיימק'ה. בהיותו בבית הכנסת התיישב הילד על כסאו של רב העיר, המהרי"ל. כאשר הגיע המהרי"ל וראה ילד קטן על מקומו שאל אותו: "ילד, אתה יודע ללמוד? ענה לו: "ודאי!" ושוב שאל המהרי"ל "האם גם יותר מהאבא?" ועל כך ענה הילד: "יותר מהאבא אף אחד לא יכול".

מובא במדרש שיעקב בא ללבן בידים ריקניות, לפי שאלפז בן עשו רדף במצוות אביו אחרי יעקב להרגו והשיגו. ולפי שגדל אליפז בחיקו של יצחק, נמנע מלפגוע ביעקב. וכששאל אליפז את יעקב: מה אעשה עם ציווי של אבא?

אמר לו יעקב: "טול כל מה שבידי, ועני חשוב כמת".

שאלת השאלה, מדוע לא ניסה יעקב לטעון באזני אליפז, כי אסור לו לקיים מצות אביו כיון שהיא נוגדת את הצו עליון של הקב"ה שאסור להרוג אדם? אלא, כיון ששמע יעקב שמצוות כיבוד אב כה יקרה לאליפז, אמר בלבו: מוטב שאתן לו כל מה שבידי, ולא אמנע ממנו לקיים מצוה יחידה זו, שהוא דבק בה בכל נפשו ומאודו.

בדברים אלו פייס הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל, יהודי זקן שבא אצלו לטווח את מכאוביו; בן יחיד יש לי השהה בחו"ל. עתה קיבלתי ממנו סכום כסף הגון, שיש בו כדי לסעוד אותי במצבי הקשה לעת זקנתי. אולם יודע אני, לדאבון הלב, שבני זה אינו שומר שבת ולכן לבי נוקפני וחושש אני ליהנות מכסף זה, שבודאי בא לידי וביאסור, ובדעתי לשגררו אליו בחזרה.

אף אתה, קבע רבי שמואל לאותו יהודי נבון, נהג בדרך שהלך בה יעקב אבינו. בנג דבק עדיין במצוות כיבוד אב, אל נא תמנע ממנו לקיים כראוי מצוה גדולה זו. הנך יכול להשתמש בכסף ששלח לך הן ללא כל חשש ופקפוק. ("פרפראות לתורה")

אמא הגיעה

הנה תיאור משובח נפש מתוך הספר "קול חוצב", על דרכו של הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל, במצוות כיבוד ההורים שלו:

...האולם היה מלא מפה לפה. ההמונים שהגיעו להשתתף בשמחה, צבאו על רבי שלום שבדרון זצ"ל, אשר הפליג באמרי שפר. לפתע באמצע הדברים, פסק משטף דיבורו. מה אירע? אמא הגיעה! הוא עזב את כולם ורץ. אמא הגיעה!

בחרדת קודש ניגש רבי שלום אל אמו, התכופך וכרע לעברה כשהוא נוטל את שתי כפות ידיה ונושק להם. אמא הגיעה!

כך בכל הזדמנות, בעיקר בשמחות, התרגש הקהל לצפות במחזה. כך נהג כמוזן בכל ביקור בביתה - נישק את כפות ידיה, בכפיפות רוח ובנמיכות קומה.

הליכות חיים

הלכות ומנהגים במצוות כיבוד ההורים

מהות גדר המורא מפני ההורים הוא; כדרך שנוהגים במלך ומלכה, כך צריך האדם לנהוג באביו ובאמו (ספר המצוות להרמב"ם מ"ע ר"א).

לא יעמוד הן במקום המיוחד לאביו לעמוד, בסוד זקנים עם חבריו, או במקום המיוחד לו לעמוד בתפילה או לתורה, או לשום עניין אחר. ולא ישב הן במקום המיוחד לאביו לישיב בביתו או בחנותו, או במקום אחר.

כסא המיוחד לאביו אפילו כשאינו במקום הקבוע, אסור לכן לישיב עליו.

בס"ד התקבלה תרומה ע"י הצדיק שחפץ בעילום שמו של סטים

פרח דוד על התורה

המעוניין: ישלח צ"ק לת.ד. 16253 ירושלים מיקוד 91162
לפקודת "פניני דוד ירושלים" ע"ס 48 (דמי המשלוח בלבד), בצירוף שם כתובת וטלפון.
או בבנק הדואר מ.ח. 8473702 ע"ש "פניני דוד ירושלים"
לא תהיה חלוקה במשרדי המוסדות!!!

לפרטים: 02-6334197 בין השעות 9:30 - 14:00 בלבד!